

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus: ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2014

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus: ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2014 (K 16/2015 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Ilkka Kanerva
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin toiminta perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen, joka korostaa poliittis-sotilaallisen turvallisuuden lisäksi demokratian ja ihmisoikeuksien sekä taloudellisten ja ympäristökysymysten merkitystä turvallisuuden kokonaisuudessa. Etyjin sitoumuksista keskeisiä ovat Helsingin päätösasiakirja ja siinä vahvistetut periaatteet sekä kylmän sodan päättymisvaiheessa hyväksytyt Pariisin peruskirja ja inhimillisen ulottuvuuden sitoumukset.

Etyjin keskeisiä periaatteita, joihin Euroopan turvallisuusrakenne nojautuu, ovat valtioiden alueellisen koskemattomuuden ja suvereniteetin kunnioittaminen. Periaatteisiin sisältyy myös jokaisen valtion oikeus päättää itse esimerkiksi liittymisestä kansainvälisiin sopimuksiin tai järjestöihin.

Ukrainan kriisi ja sen vaikutukset Euroopan turvallisuuteen nousi keskeiseksi teemaksi Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnassa kertomusvuoden 2014 aikana. Suomen valtuuskunnan jäsenet yleiskokouksen puheenjohtajaksi valitun kansanedustaja Ilkka Kanervan johdolla osallistuivat yleiskokouksen toimintaan hyvin näkyvällä panoksella.

Venäjän toiminta Ukrainan kriisissä on vakava takaisku Etyjin edustamalle yhteistyövaraisen turvallisuuden mallille. Ukrainan kriisin yhteydessä Etyj on toisaalta osoittanut tarpeellisuutensa.

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2015 vp

Järjestön puitteissa on toteutettu kansainvälistä läsnäoloa Ukrainassa, mm. monitorointi ja vaalitarkkailu. Järjestöllä on ollut rooli pyrkimyksissä etsiä poliittista ratkaisua kriisiin. Valiokunta katsoo, että jännittyneessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa Etyj tarjoaa edelleen tärkeän kehyksen Euroopan vakauden ja turvallisuuden vahvistamiseen tähtäävälle toiminnalle.

Valiokunta on aikaisemmissa Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen valtuuskunnan kertomuksista laadituissa mietinnöissään kiinnittänyt huomiota Etyjin vaalitarkkailun merkitykseen sekä yleiskokouksen ja vaalitarkkailua toimeenpanevan ODHIR:in jännittyneisiin suhteisiin. Valiokunta pitää valitettavana, ettei vuoden 2014 kertomukseen ole tältä osin sisällytetty silloisen tilanteen kuvausta varsinkin, kun on ilmeistä, että kysymys oli edelleen ajankohtainen. Valiokunta on aikaisemmin (UaVM 10/2014 vp) painottanut Etyjin ja Euroopan neuvoston yhteistyön merkitystä vaalitarkkailussa, jottei syntyisi perustavaa laatua olevaa erimielisyyttä siitä, miten hyvin vaaleissa on noudatettu oikeusvaltioperiaatetta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tätä kysymystä tarkastellaan Suomen valtuuskunnan kertomuksessa vuodelta 2015.

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös Euroopan tavanomaisen aseistuksen valvontaan liittyviin kysymyksiin. Tavanomaista aseistusta koskevan TAE-sopimuksen umpikuja ja Wienin asiakirjan päivittämisen hitaus ovat osaltaan luoneet tilanteen, jossa tavanomaisen aseistuksen valvonnan välineistö vastaa puutteellisesti kasvaneeseen valvontatarpeeseen. Valiokunnan mielestä Suomen valtuuskunnan tulisi pyrkiä johdonmukaisesti edesauttamaan Etyjin poliittis-sotilaallisen ulottuvuuden piiriin kuuluvan tavanomaisten aseiden valvontaa koskevan keskustelun aktivoitumista myös Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen puitteissa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan kannanottoehdotus:

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 15.10.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Antti Kaikkonen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Matti Vanhanen kesk

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2015 vp

jäsen Sofia Vikman kok
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Mikko Savola kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen